

7. Learn for our planet A global review of how environmental issues are integrated in education. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377362>

8. Tidball K., Krasny M. Toward an ecology of environmental education and learning <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1890/ES10-00153.1> <https://doi.org/10.1890/ES10-00153.1>

9. What is Environmental Education? <https://www.epa.gov/education/what-environmental-education>

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ

*Пальчик О.О., к.с.-г.н., доцент,
Чернікова Н.В., викладач, Рудич А.О., бакалавр
Харківська гуманітарно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
oksanapalchik@ukr.net*

Освіта є базовим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку за рахунок забезпечення особистості можливістю втілити свої уявлення про суспільство у життя. Саме така ключова роль освіти зафіксована у головних документах Всесвітніх форумів зі сталого розвитку у 1992 та 2002 роках. Так, у розділі 36 «Порядку денного на ХХІ століття» було проголошено, що «освіта є фундаментом сталого розвитку» [5, с. 176].

Вперше системно основні принципи екологічної освіти були сформульовані в Декларації та рекомендаціях Тбіліської міжурядової конференції з проблем навколишнього середовища та розвитку (1977), організованої ЮНЕСКО та ЮНЕП. Під час Конференції з освіти та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992) було визначено необхідність переорієнтації освіти на питання сталого розвитку. У Програмі дій «Порядок денний на ХХІ століття» («Agenda 21») завдання освіти визначають як «процес, з допомогою якого людина та суспільство можуть повною мірою розкрити свій потенціал. Освіта має вирішальне значення у сприянні сталому розвитку й розширенні можливостей країн у вирішенні питань навколишнього середовища і сталого розвитку». З метою практичного впровадження цього положення на 57-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у грудні 2002 року було ухвалено рішення проголосити 2005–2014 роки Декадою освіти задля сталого (збалансованого) розвитку (DESD), а ЮНЕСКО визнана провідною міжнародною організацією, на яку покладено впровадження завдань Декади. Підсумкові документи Конференції ООН зі сталого розвитку (United Nations Conference on Sustainable Development, або «Ріо+20») у червні 2012 року також підтвердили важливість освіти та освітніх інститутів для досягнення цілей сталого розвитку [6, с. 93].

На необхідності запровадження ефективної системи екологічної освіти населення вказується у Законі України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

Затвердження Концепції екологічної освіти є важливим кроком, зробленим Міносвіти і науки України на виконання Постанови Верховної Ради України № 2130-III від 7.12.02р. «Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог екологічного законодавства в Україні, напрямів реалізації та вдосконалення екологічної політики», а також положень Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті. Дана Концепція складається із передмови та десяти розділів, у яких відображено мету та завдання екологічної освіти, її стратегічні напрями, розкрито основні підходи до формування в Україні системи екологічної освіти та виховання через дошкільні, шкільні, позашкільні та вузівські заклади. Відповідно до Концепції екологічна освіта розглядається як складова національного і громадського виховання всіх верств населення України, а основними механізмами при цьому вважаються: екологічне просвітництво, екологізація навчальних дисциплін та програм підготовки, професійна екологічна підготовка через базову екологічну освіту [3, с. 96].

Світовий досвід свідчить про те, що екологічна освіта має бути багатоступеневою та безперервною. Тобто вона має здійснюватись в усіх навчальних закладах: у дошкільних, загальноосвітніх, у професійно-технічних, у вищих навчальних закладах, у закладах позашкільної освіти та у закладах післядипломної освіти. Навчальний процес має базуватись на вимогах Конституції України, в яких закріплені природоохоронні пріоритети держави. Україна, до речі, входить до світового співтовариства ООН, ЮНЕСКО, Європейських органів. Все це передбачає забезпечення ефективного управлінського впливу на досягнення стабілізації екологічної ситуації, у тому числі за рахунок забезпечення екологічної освіти серед населення різних вікових груп [2, с. 21].

Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку суспільства. За допомогою освіти можна виховувати ставлення, поведінку та стиль життя, необхідні для забезпечення сталого майбутнього. Неперервна екологічна освіта забезпечує творче ставлення людини до своєї роботи та впевненість у майбутньому [5, с. 177].

Освіта є допоміжним засобом при вирішенні цілого ряду соціально-економічних та екологічних проблем, що постали сьогодні перед людством. Саме через систему підготовки громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи, їх гармонійного співіснування можливо знайти шляхи розв'язання глобальних екологічних проблем, що мають місце на планеті [3, с. 95].

Екологічна освіта покликана врятувати людство від загрози, що насувається, на основі формування екологічного світогляду замість

споживацького, що панує нині. Він базується на знаннях законів природи та її реакції на антропогенний вплив. Подальший розвиток цивілізації може здійснюватися тільки у співіснуванні з законами природи та усвідомленні людиною своєї справжньої ролі в системі біотичної регуляції. Перед людством постало складне завдання – здійснити кардинальні зміни у своїй свідомості, сформувавши і добровільно прийняти обмеження і заборони, що диктуються законами розвитку біосфери. Однією із соціальних технологій, що здатна змінити багато стереотипів поведінки, механізмів економіки і соціального розвитку є екологічна освіта [1, с. 355].

На сучасному етапі екологічна освіта для сталого розвитку – це системний базовий складник освіти для сталого розвитку, орієнтований на системну екологізацію всіх сфер життєдіяльності, економіки як ключового фактора досягнення сталої збалансованості інтересів суспільства і природи. Сталий розвиток природи й суспільства слід розуміти як безперервний навчальний процес, включаючи розширення знань, формування спеціальних навиків, життєвих позицій і цінностей щодо здорового способу життя в гармонії з природою. У забезпеченні сталого розвитку особливе місце відводиться саме процесу освіти. Основним завданням цього напрямку освіти є формування моделей поведінки, звичок, стилю життя, що відповідають потребам сталого розвитку людства. Впровадження освіти в інтересах сталого розвитку є одним із пріоритетних завдань, а це неможливе без активної участі освітніх закладів, без усвідомлення необхідності екологічно безпечного використання природних ресурсів та бережливого ставлення до природи. Важливою ланкою є організація навчального процесу інформування дітей та молоді щодо проблеми охорони навколишнього середовища. Екологічні знання, навички, переконання сьогодні особливо необхідні для виховання нового ціннісного ставлення до природи, розвитку світоглядної свідомості людини. Метою довгострокової стратегії сталого розвитку України є вдосконалення суспільного середовища на гуманістичних засадах сталості та безпеки; формування вільної, забезпеченої всіма можливостями для самовиявлення, фізично та духовно розвиненої особистості, яка живе в гармонії із собою, іншими людьми й навколишнім світом. Реалізація інтеграційних прагнень України потребує дотримання загальноприйнятих екологічних норм поведінки усіх громадян країни, що своєю чергою вимагає суттєвого перегляду організації та змісту навчального процесу у напрямі посилення здатності молоді до безперервного екологічного навчання на засадах формування громадянської свідомості та активності. Екологічна освіта є передумовою та водночас пріоритетним засобом досягнення сталого розвитку [4, с. 223].

Отже, на сучасному етапі реформування освіти має утвердитися нова позиція стосовно екологічної освіти як інструменту соціалізації особи, її адаптації до життя в урбанізованому середовищі в умовах розвитку громадянського суспільства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Заверуха Н. М., Серебряков В. В., Скиба Ю. А. Основи екології: навч. посібн. – К.: Каравела, 2006. – 368 с.
2. Куценко В., Трілленберг Г. Екологічна освіта – важливий інструмент сталого розвитку. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2014. № 7. С. 20-22.
3. Луканюк В. Екологічна освіта як чинник екологічного благополуччя в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. Вип. 2. С. 95-98.
4. Мартін А. Екологічна освіта як складник сталого розвитку природи й суспільства. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 52. Т. 2. С. 223-226.
5. Січко І. Екологічна освіта й виховання як елементи стратегії сталого розвитку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2016. № 4. С. 173-178.
6. Філянїна Н. М. Освіта для сталого розвитку: гуманітарна й екологічна складові. *Гуманітарний часопис*. 2013. № 2. С. 93-99.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ АВТОРЕЦИКЛІНГУ В УКРАЇНИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

*Позднякова О.І., к. х. н., доцент,
Харківський національний автомобільно- дорожній університет
м. Харків, Україна
pei.xadi@gmail.com*

В даний час екологічна безпека по повному життєвому циклу є одним з основних показників, який визначає якість і конкурентоспроможність автомобілів на сучасних світових ринках. У розвинутих країнах сформувалася всеохоплююча багаторівнева система ідентифікації та паспортизації автомобільних компонентів, тестування, сертифікації та ухвалення транспортних засобів з позиції їх екологічної безпеки. У країнах ЄС введена заборона на використання у автомобільних матеріалах токсичних металів, речовин, які руйнують озоновий шар. Автомобілебудівельні корпорації зобов'язані враховувати питання захисту довкілля і забезпечення екологічної безпеки автомобілів ще на стадії проектування нових моделей. Розроблені та впроваджені економічні механізми стимулювання діяльності підприємств з утилізації автомобілів. При такої організації авторециклінгу він стає прибутковою галуззю виробництва, яка забезпечує мільйони робочих